

Комунальна науково-методична установа
«Березнівський районний методичний кабінет»
Березнівської районної ради

Серія «На допомогу педагогу-організатору»

*Діяльність
дитячих громадських організацій*

Березне - 2014

Діяльність дитячих громадських організацій / Упоряд. Л.Швед. – Березне: інформаційно-видавничий центр комунальної науково-методичної установи «Березнівський районний методичний кабінет» Березнівської районної ради, 2014. – 31 с. – (Серія «На допомогу педагогу-організатору»)

У посібнику описано ознаки громадських організацій, принципи діяльності та функції дитячих громадських організацій, традиційні та інноваційні технології виховного процесу в дитячих громадських об'єднаннях, розглянуто основні засади технології фандрайзингу в діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій, подано нормативно-правову базу діяльності ДГО, правові засади порядку створення та легалізації молодіжних і дитячих громадських організацій

Інформація стане у нагоді заступникам директорів з виховної роботи, педагогам-організаторам, класним керівникам навчальних закладів.

Схвалено науково-методичною радою комунальної науково-методичної установи «Березнівський районний методичний кабінет» Березнівської районної ради (протокол №4 від 05.09.2014 року)

Зміст

Діяльність дитячих громадських організацій	4
Ознаки громадських організацій	4
Принципи діяльності та функції ДГО	6
Нормативно-правова база	9
Нормативно-правова основа діяльності громадських дитячих і молодіжних організацій.....	9
Правові засади порядку створення та легалізації молодіжних і дитячих громадських організацій.....	12
Виховний потенціал ДГО	20
Технології виховного процесу в дитячих громадських об'єднаннях.....	20
Інноваційні технології діяльності громадських організацій	21
Організація та проведення PR-заходів	24
Технології фандрайзенгу в діяльності громадських та молодіжних організацій.....	27
Джерела фінансування дитячих і молодіжних громадських організацій	29

ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Ознаки громадської організації

Ознаками громадської організації як соціального інституту є: наявність мети діяльності, конкретних функцій, що забезпечують її досягнення; структурованість; система цінностей, норм, ідеалів; набір соціальних позицій та ролей. Аналіз цих ознак у контексті громадських дитячих та молодіжних організацій свідчить, що, як і будь-який соціальний інститут, вони створюються особою або групою осіб, пов'язаних спільною проблемою, і діють на основі програмного документа (статуту, положення, кодексу тощо), у якому зафіксовано:

- назву, статус, юридичну адресу об'єднання громадян;
- мету та завдання об'єднання громадян;
- умови та порядок прийому в члени об'єднання громадян, вибуття з нього;
- права та обов'язки членів (учасників) об'єднання;
- порядок утворення і діяльності статутних органів об'єднання, місцевих осередків та їх повноваження;
- джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна об'єднання, порядок звітності і контролю, здійснення господарської та іншої комерційної діяльності, необхідної для виконання статутних завдань;
- порядок внесення змін і доповнень до статутного документа об'єднання;
- порядок припинення діяльності об'єднання і вирішення майнових питань, пов'язаних з його ліквідацією.

Наявність цілі (мети) чітко визначає характер і спрямованість діяльності громадської дитячої чи молодіжної організації, основні завдання та напрями її роботи. Основним принципом формулювання мети сучасної організації є: «організація для дитини, а не дитина для організації». Діяльність ДГО базується на особистісному підході визнання особистості з її унікальністю і своєрідністю вищою соціальною цінністю, на природний саморозвиток людини, здатної освоювати і перетворювати навколишній світ. За спрямованістю цілі сучасних організацій умовно поділяють на такі групи:

- 1) цілі, спрямовані на розвиток особистості (виховання всебічно розвиненої особистості" сприяння саморозвитку, соціальному становленню особистості, формування активної життєвої позиції тощо);
- 2) цілі, орієнтовані на певний напрям виховання (виховання патріотизму, національної свідомості, екологічне виховання, сприяння захисту прав та інтересів дитини тощо);
- 3) цілі, спрямовані на розвиток пізнавальної сфери індивіда (розвиток індивідуальних здібностей, стимулювання навчального пізнання, формування комплексних пізнавальних навичок).

Отже, метою діяльності сучасних громадських дитячих та молодіжних організацій є стимулювання і розвиток потенціалу особистості, включення її в систему соціальних комунікацій через суспільно корисну практику і дозвілля.

З огляду на мету діяльності організації формують завдання діяльності з урахуванням рівня розвитку колективу, його можливостей і здібностей, індивідуальних і вікових особливостей членів організації, регіональних особливостей. Завдання визначають подальший розвиток організації і реалізуються в змісті діяльності. Типовими завданнями діяльності сучасних громадських дитячих та молодіжних організацій є:

- залучення дітей і молоді до суспільно корисних справ, формування відповідального ставлення до праці, забезпечення потреби кожного учасника організації в самореалізації;

- формування гуманної особистості, свідомого і активного громадянина - патріота України;

- збереження довкілля, історико-культурної спадщини українського народу;

- надання допомоги освітнім та позашкільним закладам у розв'язанні їх завдань;

- забезпечення гармонійного фізичного, соціального та духовного розвитку підростаючого покоління;

- організування змістовного дозвілля, формування навичок здорового способу життя, запобігання правопорушенням неповнолітніми;

- захист прав і свобод дітей та молоді, сприяння виконанню ними своїх обов'язків.

Важлива ознака громадських дитячих та молодіжних організацій - структурованість за інтересами, віковим чи територіальним критеріями. Чітко виражена структура визначає статус кожного члена організації, дає змогу зорієнтувати дитину, підлітка, молоду людину в перспективах особистісного зростання. Крім того, поділ на первинні колективи (скаутський патруль, екологічна варта тощо) сприяє ефективному використанню в організації "методу малих груп", унаслідок чого не нівелюється індивідуальність членів організації і кожен може виявити всі свої здібності.

Структура будь-якого соціального інституту зумовлює насамперед соціальний статус суб'єктів відповідної сфери діяльності і сукупність їх функцій, від ефективності виконання яких залежать дієвість соціального інституту, стабільність певних суспільних відносин. З огляду на це важливе значення в організуванні діяльності громадських дитячих та молодіжних об'єднань має теорія соціальних ролей. Особистість дитини, підлітка, молодої людини в громадській організації розкривається передусім у соціальному аспекті. Статус характеризується правами та обов'язками члена організації (член ради, керівник експедиції, кореспондент прес-центру та ін.). Керівна структура громадської організації зазвичай складається з:

- вищого керівного органу - загальних зборів або конференції;
- постійного виконавчого органу - ради, президії;
- керівника організації - голови ради, президента;
- контрольно-ревізійного органу - контрольно-ревізійної комісії.

Статус і роль члена організації стимулюють його творче ставлення до справи, оволодіння новими знаннями, прагнення самовдосконалюватись, формування позитивних комунікативних якостей тощо. Адже теорія соціальних ролей передбачає активність самої людини - виконавця ролі - щодо своєї діяльності і впливу на неї, орієнтує на поєднання в рольовій діяльності творчого підходу з відповідальністю.

Характерною ознакою громадських дитячих та молодіжних організацій як соціального інституту є фіксоване членство, чітко сформульовані права і обов'язки членів, їх свідоме дисциплінування. Більшість дитячих та частина молодіжних організацій мають загальноприйняті правила і норми, виражені в законах організації.

Система цінностей організації виявляється в дотриманні традицій, звичаїв, ритуалів (посвята, збори, таборування, участь у змаганнях, свята, реалізація цільових програм тощо), сформованих у різних сферах життєдіяльності організації, стилі педагогічного керівництва та ін. Життєздатність традицій залежить від їх дотримання і розвитку новими поколіннями членів організації, а нехтування ними порушує наступність у житті колективу. Однак беззастережне наслідування традицій породжує консерватизм і застій у житті організації, які гальмують її розвиток.

Упорядкована система дій, утілена в різних видах символічної поведінки, формує в учасників відчуття причетності до організації, її традицій, згуртовує колектив. Цьому сприяють також символіка та атрибутика дитячих і молодіжних організацій як сукупність знаків, прикмет, образів, предметів, які вказують на належність до організації, тісно пов'язані за своїм смисловим навантаженням із метою, завданнями, основними цінностями і принципами життєдіяльності організації. Найпоширенішими символами сучасних громадських дитячих та молодіжних організацій є герб, емблема, прапор, девіз, гімн; атрибутами - сурма, барабан, форма, знаки розрізнення, відзнаки тощо.

Сучасні громадські дитячі та молодіжні організації і мають соціально спрямовані мету й завдання, сприяють соціальному захисту, адаптації та становленню учасників, реалізують соціально-педагогічні програми, а тому мають бути об'єктом як професійної діяльності, так і наукових досліджень у соціально-педагогічній сфері.

Принципи діяльності та функції ДГО

Дитячі громадські організації переважно виникають і діють на базі навчально-виховних закладів, створюючи додаткові можливості для педагогічного впливу на особистісний розвиток дитини. Вони мають

достатній потенціал, щоб стати самостійним інститутом, що забезпечує соціальне становлення особистості, залучаючи її до суспільно-корисних справ, формує активну життєву позицію, задовольняючи інтереси особистості, і сприяє її подальшому розвитку. Інакше кажучи, сучасні дитячі громадські організації здатні впливати на формування особистості, бути суб'єктом виховання та соціалізації підростаючого покоління. Для забезпечення ефективної реалізації цього завдання сучасна дитяча організація у своїй діяльності повинна дотримуватись певних принципів:

1. Принцип гуманізації: реалізація видів діяльності з урахуванням інтересів і потреб дітей; виховання на ідеях гуманізму - любові, доброти, милосердя.

2. Принцип свободи вибору: добровільність вступу і виходу з організації, визнання особистості дитини найвищою цінністю, метою і суб'єктом виховного процесу; повага до гідності дитини, потенційних можливостей; спрямованість системи діяльності (її цілей, завдань, змісту, форм і методів) на інтереси і потреби дітей; формування самосвідомості дитини, її активного ставлення до себе і світу; створення реальних можливостей для вибору дітьми видів і змісту діяльності; забезпечення дитині можливості вільно висловлювати власні погляди, повага її прав на свободу думки, отримання і передавання інформації; право дитини вибирати і бути обраною до всіх органів управління об'єднанням; можливість кожного члена об'єднання користуватись матеріальною базою і засобами; повага до інших дитячих організацій та об'єднань, діяльність яких не має асоціального характеру.

3. Принцип самореалізації: стимулювання творчої діяльності; створення можливостей для прояву творчої активності; створення умов для реалізації інтересів, потреб дітей; розвиток ціннісно орієнтованих умінь і навичок; вироблення вміння приймати рішення; розвиток мотиваційно-потребної сфери особистості; розвиток мислення, інтелекту, внутрішньої культури; формування здатності до безперервного збагачення соціального досвіду; забезпечення безперервної діяльності дитини в соціальній сфері; стимулювання і заохочення соціально значущої діяльності дітей.

4. Принцип взаємодії дітей і дорослих: взаємоповага, довіра і культура у відносинах; організація спільної діяльності для передавання і засвоєння дітьми соціального досвіду; надання соціально-педагогічної допомоги, сприяння соціальному, духовному благополуччю, активній участі дитини в житті суспільства.

5. Принцип соціально-педагогічної захищеності дітей: підтримка у дітей позитивних емоцій, оптимістичного погляду на світ, подолання негативних переживань, які травмують дитину; розвиток психологічної стійкості особистості; формування позитивної Я-концепції; створення атмосфери захищеності в мікросоціумі об'єднання; запобігання міжособистісним

конфліктам, заохочення і розвиток доброзичливих взаємин; захист прав дитини.

6. Принцип романтики та гри в діяльності: розкриття в яскравій формі видатних фактів і подій з життя людства; емоційна насиченість творчих і суспільно корисних справ; використання символіки, атрибутики, ритуалів; розвиток інтересу до наукового пошуку, технічної творчості, мистецтва тощо; активне використання ігрових форм і прийомів в організуванні діяльності; розвиток творчої фантазії.

Дотримання цих принципів діяльності сприятиме ефективному виконанню сучасною дитячою організацією соціовиховних функцій. Основними функціями дитячої організації дослідники вважають:

- розвивальну (забезпечення громадського, морального становлення особистості, розвиток соціальної творчості, уміння взаємодіяти з людьми, ставити і досягати значущих цілей);
- орієнтаційну (забезпечення умов для орієнтації дітей в системі соціальних, моральних, політичних цінностей);
- компенсаторну (створення умов для реалізації потреб, інтересів, актуалізації можливостей дитини).

За виконуваними функціями, характером, напрямом діяльності сучасні дитячі організації в Україні поділяють на групи: організації, орієнтовані на комплексне виховання та саморозвиток особистості дитини (скаутські, козацькі); організації, в яких є домінуючий напрям діяльності (екологічні, туристичні, спортивні, військово-патріотичні); організації, які орієнтуються на навчальну діяльність (шкільні, учнівські).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Нормативно-правова основа діяльності громадських дитячих і молодіжних організацій

За часів незалежності України фактично було сформовано законодавчо-нормативну базу, на основі якої функціонують сучасні громадські дитячі та молодіжні організації. Це дає їм змогу впливати на реалізацію державної молодіжної політики, брати участь у розв'язанні суспільних проблем, зокрема вихованні підростаючого покоління.

В Україні діяльність громадських дитячих та молодіжних організацій на сучасному етапі регулюють і визначають міжнародні та українські нормативно-правові акти.

До міжнародних належать:

- Загальна декларація прав людини (1948, Генеральна Асамблея ООН), яка проголошує свободу мирних зібрань і асоціацій, добровільну участь у будь-якій асоціації;

- Декларація прав дитини (1959, Генеральна Асамблея ООН), одним із принципів якої є забезпечення спеціального захисту дітей, надання їм можливостей і створення сприятливих умов для фізичного, розумового, морального, духовного розвитку;

- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966), який встановлює право кожної дитини на захист від будь-якої дискримінації з боку сім'ї, суспільства та держави;

- Конвенція про права дитини (1989, ООН), що проголошує максимальний захист прав та інтересів дитини, у т. ч. забезпечення активної участі в житті суспільства, і покладає відповідальність за дії щодо дітей на держави, які прийняли Конвенцію.

Українську нормативно-правову базу діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій становлять:

- Конституція України (28.06.1996), в якій вказано, що діти мають рівні права незалежно від походження, народження в шлюбі чи поза ним. Стаття 36, зокрема, регламентує право на свободу об'єднання у політичні партії, громадські організації для захисту своїх прав та інтересів і рівність усіх об'єднань перед законом. Стаття 37 забороняє створення і діяльність організацій з метою зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, ліквідації незалежності України або в цілях, що загрожують життю і здоров'ю людей, тощо;

- Закон України "Про об'єднання громадян" (16.06.1992), у якому закладено юридичні засади громадянського суспільства в Україні, розкрито поняття "об'єднання громадян", "громадська організація", відмінності партії від громадської організації.

У законі визначено, що право громадян на свободу об'єднання є невід'ємним правом людини, закріпленим

Загальною декларацією прав людини, і гарантується Конституцією та законодавством України. У ст. 4 встановлено обмеження на створення і діяльність об'єднань громадян, метою яких є: зміна шляхом насильства конституційного ладу і територіальної цілісності держави; підриг безпеки держави у формі ведення діяльності на користь іноземних держав; пропаганда війни, насильства чи жорстокості, фашизму та неофашизму; розпалювання національної та релігійної ворожнечі; створення незаконних воєнізованих формувань; обмеження загальноновизнаних прав людини. Розділ 3 закону визначає порядок створення та припинення діяльності об'єднань громадян: хто може бути засновником (ст. 11), умови членства (ст. 12), вимоги до назви (ст. 12), символіки (ст. 18) і статутних документів (ст. 13), порядок легалізації та реєстрації (ст. 14-17), порядок припинення діяльності (ст. 19), а в розділі 4 вказані права об'єднань громадян, умови власності, господарської та іншої комерційної діяльності;

- декларація "Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні" (15.12.1992), де зазначено, що державна молодіжна політика є пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави та здійснюється через органи державної виконавчої влади, установи, соціальні інститути та об'єднання молодих громадян. У декларації визначені головні завдання, принципи, напрями державної молодіжної політики, серед яких, зокрема, створення необхідних умов для діяльності молодіжних організацій з метою повноцінного соціального становлення та розвитку молоді;

- Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" (05.02.1993), що встановлює загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства та держави, основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо соціального становлення та розвитку молоді. У ст. 14 визначено правовий статус молодіжних громадських організацій, а в ст. 15 - гарантії діяльності молодіжних громадських організацій;

- Закон України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" (24.01.1995), який регламентує налагодження і способи взаємодії між різними державними та громадськими інститутами, у т. ч. громадськими організаціями, з метою координування зусиль, надання практичної та методичної допомоги у вирішенні питань соціального захисту дітей;

- Закон України "Про освіту" (23.03.1996), що визначає характер взаємодії громадських організацій із закладами освіти і права учнів на участь у громадських організаціях. Згідно зі ст. 8 закону, громадсько-політична діяльність в освітніх закладах має ґрунтуватись на принципах невторчання у навчально-виховний процес політичних, громадських, релігійних організацій, заборони залучення учнів, студентів до участі в політичних акціях і релігійних заходах під час навчально-виховного процесу; свободи участі

особи у навчально-виховному процесі незалежно від її членства у будь-якій політичній партії або релігійній організації та ін.;

- Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" (01.12.1998), який визначає особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності дитячих і молодіжних організацій та державні гарантії забезпечення їх діяльності. У статтях закону вказано принципи утворення і діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій (добровільності, рівноправності їх членів, самоврядування, законності та гласності); вимоги до засновників (громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 15-річного віку) та їх спілок; умови індивідуального та колективного членства (фіксованість, вік, участь дорослих); статус і права молодіжних та дитячих громадських організацій (відповідно до Закону України "Про об'єднання громадян"); гарантії участі таких організацій у підготовці та прийнятті рішень з питань державної політики щодо дітей та молоді (залучаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування до розроблення і обговорення проектів рішень); форми державної (інформаційна, методична, організаційна допомога, звільнення від сплати за державну реєстрацію та збору за реєстрацію символіки) та фінансової (видатки на реалізацію програм, проектів, заходів) підтримки молодіжних та дитячих громадських організацій;

- Закон України "Про позашкільну освіту" (22.06.2000), який регламентує державну політику у сфері позашкільної освіти, її правові, соціально-економічні, а також організаційні, освітні та виховні засади;

- Закон України "Про охорону дитинства" (26.04.2001), що визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері, які стосуються і діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій. Зокрема, у ст. 23 зазначено, що діти мають право на об'єднання в самостійні дитячі організації за умови, що їхня діяльність не суперечить Конституції України та законам України, не порушує громадський порядок і безпеку держави, права й свободи інших осіб, не шкодить моралі та здоров'ю своєму та інших громадян. Дитячі організації можуть створювати свої об'єднання, встановлювати контакти з дитячими організаціями інших країн, вступати до міжнародних дитячих об'єднань. Створення дитячих організацій політичного та релігійного спрямування заборонено. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування мають право надавати допомогу дитячим організаціям та об'єднанням, сприяти їхній роботі. Фізичні та юридичні особи, які надають допомогу дитячим організаціям та їх об'єднанням, користуються пільгами у порядку, встановленому законодавством України;

- Національна доктрина розвитку освіти (17.04.2002), яка наголошує, що "державна політика в галузі освіти спрямовується на посилення ролі органів місцевого самоврядування, активізацію участі батьків, піклувальних рад, меценатів, громадських організацій, фондів, засобів масової інформації у навчально-виховній, науково-методичній, економічній діяльності навчальних закладів, прогнозуванні їх розвитку, оцінці якості освітніх послуг".

Нормативно-правова база охоплює також укази Президента України ("Про додаткові заходи щодо реалізації молодіжної політики" (23.03.2001), "Про День молодіжних та дитячих громадських організацій" (27.06.2008) та ін.), постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України ("Про затвердження

Порядку проведення конкурсу проектів програм, розроблених громадськими організаціями, стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї" (25.07.2002), "Про затвердження Порядку використання у 2009 році коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки молодіжних і дитячих громадських організацій на виконання загальнодержавних програм і проведення заходів стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї" (05.03.2009) та ін.), постанови Верховної Ради України, нормативні акти міністерств і центральних органів виконавчої влади, ухвалені в галузі молодіжної політики, діяльності дитячих та молодіжних громадських організацій.

Правові засади порядку створення та легалізації молодіжних і дитячих громадських організацій

Відповідно до статті 36 Конституції України громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Особливості організаційних і правових засад утворення та діяльності молодіжних і дитячих громадських організацій та державні гарантії забезпечення їх діяльності визначає Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації".

Відповідно до статті 1 Закону України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" визначено що: Законодавство України про молодіжні та дитячі громадські організації складається з:

1. Конституції України;
2. Закону України "Про об'єднання громадян";
3. Закону України "Про молодіжні та дитячі громадські організації";
4. Постанови Кабінету Міністрів України від 26 лютого 1993 року № 140;
5. Інших нормативно-правових актів, прийнятих на їх виконання.

Відповідно до Закону України "Про молодіжні та дитячі громадські організації:

молодіжними громадськими організаціями є об'єднання громадян віком від 14 до 28 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів;

дитячими громадськими організаціями — об'єднання громадян віком від 6 до 18 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на реалізацію та захист своїх прав і свобод, творчих здібностей, задоволення власних інтересів, які не суперечать законодавству, та соціальне становлення як повноправних членів суспільства.

Молодіжні та дитячі громадські організації утворюються і діють на засадах добровільності, рівноправності їх членів, самоврядування, законності та гласності.

Для реєстрації молодіжної та дитячої громадської організації до реєструючого органу подається:

1. Заява, підписана не менше як трьома засновниками об'єднання громадян або їх уповноваженими представниками.

2. Статут в двох примірниках;

3. Протокол установчого з'їзду або загальних зборів, які прийняли статут;

4. Відомості про склад керівництва центральних статутних органів;

5. Відомості про засновників об'єднання громадян.

Згідно з Законом України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" — визначено, що молодіжні та дитячі громадські організації звільняються від сплати за державну реєстрацію та збору за реєстрацію їх символіки.

Відповідно до статті 15 Закону України "Про об'єднання громадян" заява про реєстрацію громадської організації розглядається в двомісячний строк з дня надходження документів. Рішення про реєстрацію або відмову в ній заявнику повідомляється письмово в 10-денний строк.

У разі реєстрації об'єднання громадян засновникові видається свідоцтво про реєстрацію встановленого зразка.

У реєстрації об'єднанню громадян може бути відмовлено, якщо його статутні документи або інші документи, подані для реєстрації об'єднання, суперечать законодавству України.

Законом України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" — визначено, що засновниками молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 15-річного віку. Засновниками спілок молодіжних та дитячих громадських організацій є молодіжні та дитячі громадські організації.

Членами молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Членами молодіжних громадських організацій можуть бути особи віком від 14 до 28 років, членами дитячих громадських організацій — особи віком від 6 до 18 піклувальників.

Вступ неповнолітніх віком до 10 років до дитячих громадських організацій здійснюється за письмовою згодою батьків, усиновителів, опікунів або дитячих громадських організацій за умови, якщо їх кількість у цих організаціях не перевищує третину загальної кількості членів; у складі виборних органів молодіжних та дитячих громадських організацій кількість осіб старшого віку не може перевищувати третину членів виборних органів.

Обмеження щодо кількості осіб, вік яких перевищує відповідно 28 та 18 років, у складі виборних органів не поширюється на спілки молодіжних та дитячих громадських організацій.

Статус молодіжних та дитячих громадських організацій і їх спілок визначається відповідно до Закону України "Про молодіжні та громадські організації" та Закону України "Про об'єднання громадян".

Легалізація всеукраїнських об'єднань громадян і міжнародних громадських організацій, відповідно до Положення "Про порядок легалізації об'єднань громадян" та постанови Кабінету Міністрів України від 16.10.98 р., № 1640 "Про зміни і доповнення, що вносяться до деяких постанов Кабінету Міністрів України", здійснюється Мініюстом, місцевих об'єднань громадян — Головним управлінням юстиції Мініюсту в Автономній Республіці Крим, обласними, Київським та Севастопольським міськими, районними, районними в містах Києві та Севастополі управліннями юстиції".

Що потрібно для успішної легалізації?

Крок 1. Визначитись, яким способом легалізувати ГО.

Закон України «Про об'єднання громадян» та Положення про легалізацію об'єднань громадян (Постанова КМУ №140 від 26.02.93 р, «базові» акти) визначають два способи легалізації:

1. Легалізація шляхом повідомлення.

В цьому випадку ГО не набуває статусу юридичної особи. Організація не стає на облік в органи податкової, пенсійний та ін. фонди соцстрахування, відповідно не подає звітів. Не може відкривати рахунок у банку, але може мати печатку. Користується правами громадської організації (не юридичної особи), в тому числі визначеними статутом.

Недоліком є те, що відсутній механізм «переходу» від ГО легалізованої шляхом повідомлення до реєстрації юрособи. Багато активістів та представників громадських організацій вважають, що спочатку вони зможуть легалізувати організацію шляхом повідомлення, а потім легалізувати організацію із такою ж назвою шляхом реєстрації, щоб вона мала можливість отримати статус юридичної особи. Проте для того, щоб із такою ж назвою

легалізувати громадську організацію шляхом реєстрації, якщо уже є легалізована шляхом повідомлення, потрібно припинити діяльність організації легалізованої шляхом повідомлення.

Легалізація спрощена: Закон України «Про об'єднання громадян» та Положення про легалізацію об'єднань громадян вказують, що слід подати тільки заяву про легалізацію (відповідно до дод.№1 Положення). Водночас у різних областях України практика є різною (вимагають статут і протокол, інколи і повний пакет документів). ГО має мати статут і протокол (як внутрішню документацію). Але законодавство встановлює, що для легалізації подається тільки заява. Підстави для відмови в легалізації законом не визначені, процедура обумовлена Конституцією та законом (ст.19). Можна надіслати заяву поштою заказним листом із повідомленням про вручення (це гарантує обов'язкову реєстрацію заяви).

2. Легалізація шляхом реєстрації.

ГО набуває статусу юрособи, повинна подавати весь пакет документів та реєструватись у ДПІ, фондах та ін. Далі описується детальна процедура.

Крок 2. Визначитись із основними питаннями, які викладаються у статуті. Провести загальні збори або установчий з'їзд (установчу конференцію) та ухвалити рішення про заснування, оформити протокол.

Статут затверджується на загальних зборах (установчому з'їзді чи конференції). Основний «перелік» інформації у статуті вказаний у ст.13 ЗУ «Про об'єднання» та має містити:

- 1) назву об'єднання громадян (повну, а також скорочену відповідно до частини третьої статті 12-1 цього Закону), його статус та юридичну адресу;
- 2) мету та завдання об'єднання громадян;
- 3) умови і порядок прийому в члени об'єднання громадян, вибуття з нього;
- 4) права і обов'язки членів (учасників) об'єднання;
- 5) порядок утворення і діяльності статутних органів об'єднання, місцевих осередків та їх повноваження;
- 6) джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна об'єднання, порядок звітності, контролю, здійснення господарської та іншої комерційної діяльності, необхідної для виконання статутних завдань;
- 7) порядок внесення змін і доповнень до статутного документа об'єднання;
- 8) порядок припинення діяльності об'єднання і вирішення майнових питань, пов'язаних з його ліквідацією.

У статутному документі можуть бути передбачені інші положення, що стосуються особливостей створення і діяльності об'єднання громадян.

Статут не повинен суперечити законодавству України.

При укладанні статуту слід звернути увагу на наступні питання:

- 1) про формування найменування та назви ГО, можливість її попередньої перевірки,

- 2) територіальних статусів та території діяльності,
- 3) мети та завдань ГО,
- 4) вимоги до органів управління,
- 5) необхідність підтвердження місцезнаходження,
- 6) особливості зображень на печатці,
- 7) питання неприбутковості,
- 8) врахування положень цивільного кодексу .

У протоколі мають бути викладені такі питання:

- 1) про створення ГО, її назву, місцезнаходження,
- 2) про затвердження статуту,
- 3) про обрання органів управління,
- 4) про уповноваження на легалізацію та реєстрацію представника від

організації.

Крок 3. Визначити орган легалізації Вашої ГО.

В залежності від територіального статусу та території діяльності визначається орган легалізації:

- якщо це всеукраїнська чи міжнародна ГО – Міністерство юстиції України,

- якщо місцева – залежить від «території діяльності», яка вказується у статуті, а саме:

1. на території села чи селища – виконкомом сільської чи селищної ради,
2. на території міста – виконкомом міської ради,
3. на території району – районним управлінням юстиції,
4. на території області – обласним управлінням юстиції.

Статуси ГО залишаються умовно, тільки для легалізації, практично не застосовуються (лише для фінансування д-сті ГО (переважно всеукраїнських), не відомо нам і про санкції (коли ГО із місцевим статусом у Львові провела захід у Донецьку), також активно ведеться робота по їх скасуванню.

Крок 4. Сформувати остаточно «пакет» документів на легалізацію, посвідчити підписи на заяві про легалізацію, подати документи.

Для організацій із місцевим статусом подаються такі документи :

1. Протокол установчого з'їзду (конференції) або загальних зборів
2. Статут у двох примірниках.
3. Відомості про засновників ГО (із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, місця постійного проживання).
4. Відомості про склад керівництва центральних статутних органів (із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, місця постійного проживання, посади (заняття), місця роботи).
5. Заява на легалізацію (форма затв. Положенням у дод. №1 (типові помилки).
6. Документи, які підтверджують місцезнаходження (роз'яснення та зразки).

7. Документ про сплату реєстраційного збору (молодіжні та дитячі ГО звільнені від сплати відп.до ст.9 ЗУ «Про молодіжні та дитячі громадські організації»), розміри і ін. пільги визначені Постановою КМУ №143 від 26.2.93 р.

Важливо: нотаріально посвідчуються підписи засновників тільки на заяві про легалізацію, до її підготовки слід уважно поставитись (це одна із найпоширеніших відмов у легалізації – коли упущено певні дані). При легалізації ГО із місцем статусом не подається документ «дані про місцеві осередки» та відповідні протоколи осередків.

Крок 5. Процедура легалізації.

Для ГО із місцевим статусом – строк розгляду три робочі дні з дня надходження документів, рішення – не пізніше наступного дня (робочого) після прийняття рішення про реєстрацію чи відмову.

Потенційні підстави відмови – якщо назва ГО, статутний або інші документи, які подані на реєстрацію, суперечать вимогам законодавства

України (а тут, як бачите, можна і «розгулятись»). Однак рішення про відмову має містити підстави такої відмови (ч.2 ст.16 Закону), тому у висновку (відповіді) має вказуватись, який документ (його положення) якому закону (включно із частиною, статтею акту) суперечить. Якщо ви згодні вносити зміни, після їх внесення потрібно знову посвідчити заяву на легалізацію. Через 3 дні після та подання документів ви отримаєте результат.

Крок 6. Внесення у реєстр юросіб та отримання свідоцтва про реєстрацію юрособи.

Організації, які легалізуються шляхом реєстрації, вносяться у єдиного реєстру юросіб. Якщо Ви легалізовані органами юстиції, слід їм подати картку №1, і в них Ви отримуєте свідоцтво (окремо звертатись не потрібно, це обумовлено Регламентом передачі Мінюстом та його територіальними органами держреєстратору даних про юросіб). Якщо легалізувались у сільській, селищній, міській раді - самостійно подаєте картку та копію статуту. Важливо визначити КВЕД. Реєстраційні картки можна завантажити із сайту Держкомпідприємництва

Крок 7. Реєстрація та облік у ДПІ, фондах та ін.

За умови дії єдиної системи реєстрації, після внесення у ЄДРПОУ, по базі передається всім інформація, і на пошту приходять відповідні довідки. Однак, залежновід місцевих особливостей, частина довідок може передаватись автоматично, частину потрібно проходити «в ручну».

В результаті Ваша організація має бути на «обліку» та мати відповідні довідки:

- Органи статистики (довідка із ЄДРПОУ, де вказується і про керівника)
- Податкова інспекція (довідка за ф.№ 4-ОПП)
- Пенсійний фонд (повідомлення про взяття на облік)
- Фонд соцстрахування з тимчасової втрати працездатності (повідомлення про реєстрацію)

- Фонд загальнообов'язкового держсоцстрахування на випадок безробіття (повідомлення про взяття на облік)
- Фонд соцстрахування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань (тут варто подати копію статуту, свідоцтва про легалізацію і рішення про неприбутковість (після отримання), щоб мати нижчий страховий тариф).

Крок 8. Після отримання довідки із статистики можна подавати документи на печатку.

Для отримання дозволу на виготовлення печатки у місцеві органи внутрішніх справ подаються такі документи: заява про одержання дозволу на виготовлення печатки (реквізити визначені у п.3.1.4 Інструкції), зразки (ескізи) печаток і штампів у двох примірниках, затверджені керівником, копію статуту (витяг з нього) із зазначенням права користуватися печатками і штампами, копію довідки про включення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, копію свідоцтва про держреєстрацію і оригінал, квитанція про оплату послуг. Якщо передбачається певне зображення на печатці, то відповідно до п. 3.3.2. Наказу вона може бути виготовлена із зображенням тільки в тому разі, якщо це зображення передбачене в статуті і детально описане. Якщо ГО легалізована шляхом повідомлення – замість свідоцтва подається витяг із книги обліку громадських організацій, що ведеться органом, що здійснює легалізацію. Дозвіл видається протягом 5-ти робочих днів.

Крок 9. Отримати довідки реєстрацію ДГО як неприбуткової.

До проходження цієї процедури цього вважається, що ГО знаходиться на загальній системі оподаткування.

Необхідні документи: заява за ф. 1РН (форма затв. Наказом ДПА) та копія статуту.

Молодіжні та дитячі громадські організації та їх спілки не можуть утворювати та вступати у виборчі блоки, але вони можуть вступати у виборчі коаліції.

Не є об'єктом оподаткування членські внески і добровільні пожертвування, отримані від юридичних чи фізичних осіб, що спрямовуються на здійснення статутної діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій та їх спілок. Крім того, Законом України "Про молодіжні та громадські організації передбачено форми державної підтримки а саме:

- надання молодіжним та дитячим громадським організаціям інформації про державну політику щодо дітей та молоді;
- подання методичної та організаційної допомоги з питань соціального становлення та розвитку молоді і дітей;
- сприяння створенню підприємств, установ і організацій, які надають послуги молоді та дітям або сприяють зайнятості молоді.

Верховна Рада України при затвердженні Державного бюджету України передбачає в ньому окремим рядком видатки на підтримку спілки, членами якої є більшість зареєстрованих всеукраїнських молодіжних та дитячих громадських організацій, а також обласних, Автономної Республіки Крим, київських та севастопольських міських спілок молодіжних та дитячих громадських організацій, діяльність якої спрямовується на забезпечення соціального становлення та розвитку молодих громадян.

Фінансова підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій здійснюється через відповідні органи виконавчої влади, що працюють з молоддю, органи місцевого самоврядування та спілку всеукраїнських молодіжних громадських організацій.

При затвердженні місцевих бюджетів передбачаються видатки на реалізацію програм молодіжних та дитячих громадських організацій.

Молодіжним та дитячим громадським організаціям можуть делегувати повноваження органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування щодо реалізації відповідних програм (проектів, заходів). У цьому випадку вони подають молодіжним та дитячим громадським організаціям фінансову та матеріальну допомогу і здійснюють контроль за реалізацією наданих повноважень, у тому числі за цільовим використанням виділених коштів.

Припинення діяльності громадської організації може бути проведено шляхом реорганізації або ліквідації (саморозпуску, примусового розпуску).

Реорганізація об'єднання громадян здійснюється відповідно до його статуту. Реєстрація новоствореного об'єднання здійснюється у порядку, встановленому Законом "Про об'єднання громадян".

Ліквідація об'єднання громадян здійснюється на підставі статуту або рішення суду.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДГО

Неформальні об'єднання дітей, підлітків і дорослих є одним із ефективних шляхів подолання реальних труднощів і суперечностей у взаєминах юного покоління із батьками, школою і суспільством узагалі. Узагальнюючи досвід роботи громадських організацій і об'єднань дітей України встановлюємо основні завдання їх діяльності:

включення дітей у суспільно-корисні справи, формування відповідального ставлення до праці, забезпечення потреби кожної дитини в самореалізації;

формування гуманної особистості, свідомого і активного громадянина-патріота України;

збереження і примноження історико-культурної спадщини українського народу і його природного довкілля;

надання допомоги освітнім та позашкільним закладам у вирішенні виховних і освітніх завдань;

забезпечення гармонії фізичного, психічного, соціального та духовного розвитку підростаючого покоління українців;

організація змістовного розвиваючого дозвілля, забезпечення здорового способу життя, запобігання неповнолітніми правопорушень;

захист прав і свобод дітей, виконання дітьми своїх обов'язків;

подальший розвиток дитячих громадських організацій, народження асоціацій (федерацій, тощо) дитячих об'єднань України;

зміцнення зв'язків дітей світового співтовариства.

Технології виховного процесу в дитячих громадських об'єднаннях

Головною методикою виховної діяльності всіх дитячих об'єднань є довготривала гра. Проте в повсякденній роботі широко використовуються доручення, клубно-гурткова методика, конкурси, змагання, суспільно-корисні справи та різноманітні методи організації дозвілля. Серед випробуваних ефективних технологій життєдіяльності членів і первинних дитячих колективів, в першу чергу, слід назвати технології індивідуально-особистісного зростання та методику колективної творчої діяльності.

Процес саморозвитку особистості являє собою сукупність таких процесів як: самопізнання; вольова саморегуляція; самовиховання; самовдосконалення; підвищення особистісної продуктивності або самоефективності; духовно-моральне самозакріплення; самовизначення; самоактуалізація; самореалізація.

Методика колективної творчої діяльності – це така організація спільної діяльності дітей і дорослих, за якої усі члени колективу беруть активну участь у плануванні й аналізі, підготовці та проведенні справ. Діяльність носить характер колективної творчості і спрямована на користь і радість

далеким і близьким людям. “Ідеологія” цієї технології має п’ять складових: колективна організація діяльності, колективна творчість, колективна цілеспрямованість, ситуації-взірці, емоційне насичення життя колективу.

Ситуації-взірці – обмежені в часі відрізки життя колективу, в яких діти й дорослі живуть підвищено інтенсивним, напруженим колективним життям згідно з ідеалами гуманізму, демократії та творчості.

Поширеною є також методика педагогічної допомоги у співробітництві з громадськими об’єднаннями дітей, підлітків і дорослих.

Взаємодія школи з дитячими громадськими організаціями є невід’ємною складовою в структурі виховної роботи школи і системі національного виховання взагалі. Завданнями і змістом педагогічної допомоги вчителя дитячим об’єднанням в процесі згаданої взаємодії є:

- сприяти гуманістичній спрямованості діяльності дітей, посиленню її зв’язку із життям, з практикою подальшого розвитку української державності;

- передавати педагогічні знання і досвід організаторської діяльності соціальним педагогам (вожатим, пластовій старшині, скаут-майстрам та інш.) і членам органів дитячого самоврядування, рядовим членам первинних колективів громадських організацій;

- здійснювати допомогу у визначенні конкретних соціально значущих справ;

- допомагати дитячим колективам у плануванні роботи, організації і проведенні конкретних занять і заходів, у програмуванні певних позитивних результатів діяльності, в оцінці здійсненого, визначенні нових завдань на більш високому рівні з урахуванням вікових особливостей дітей; допомагати в оволодінні соціальним досвідом, відсутність якого знижує рівень самостійності, ініціативи і творчості в роботі дитячих колективів;

- стимулювати активність кожної дитини;

- допомагати в організації безперервної та систематичної діяльності дитячих об’єднань, яка повинна бути насичена мрією, романтикою, грою;

- координувати роботу школи, сім’ї і громадськості з організації допомоги у роботі дитячих об’єднань;

- здійснювати допомогу у створенні різновікових дитячих об’єднань за місцем проживання;

- допомагати у формуванні тимчасових дитячих колективів (рад справ, постів, бригад, літніх таборів та ін.);

- допомагати у виховній роботі старшим членам організацій з групами молодшого віку, що готуються до вступу в організацію;

- безпосередньо брати участь у проведенні справ дитячих об’єднань.

Інноваційні технології діяльності громадських організацій

Процеси глобальних змін, що відбуваються на сучасному етапі розвитку всього українського суспільства і громадської сфери зокрема, вимагають

нових підходів до роботи громадських організацій, упровадження інноваційних технологій, що мають забезпечити ефективність їх діяльності, конкурентоспроможність на тлі численних об'єднань, які діють в Україні. Серед інноваційних технологій діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій останніми роками дедалі більшої популярності набувають технології, паблік рілейшнз і фандрайзингу, оволодіння якими є важливим для фахівців, що взаємодіють з громадськими дитячими та молодіжними організаціями, насамперед для соціальних педагогів.

Паблік рілейшнз у діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій

У повсякденній роботі дитячі та молодіжні громадські організації нерідко стикаються з байдужістю, нерозумінням, а інколи й негативним ставленням до їх діяльності з боку влади, громадян, подеколи інших громадських організацій. Основна причина цих явищ - недостатня поінформованість щодо програмних цілей об'єднання, його діяльності та досягнутих результатів. Тому налагодження ефективних зв'язків із громадськістю (Public Relations, PR - діяльність) є важливим завданням сучасної громадської організації.

PR - діяльність громадської організації - конструктивні заходи, спрямовані на створення позитивного суспільного іміджу організації, розширення сфери її впливу, залучення нових волонтерів, зацікавлення влади у співпраці, підтримку населення, встановлення та зміцнення партнерських контактів.

Зв'язки з громадськістю необхідні громадській організації для того, щоб суспільство та влада усвідомили її мету, сприяли поширенню її ідей, допомагали у повсякденній діяльності. Вони також потрібні для встановлення двостороннього зв'язку із громадськістю і владними структурами, спілкування з тими, кому організація прагне допомогти своєю діяльністю, залучення спонсорів (грантодавців) до фінансування проектів і програми організації.

Загалом, функції PR є набагато ширшими. У великих корпоративних організаціях комплекс таких заходів здійснюють фахівці. Однак в умовах діяльності громадської дитячої чи молодіжної організації можливо залучати напрями та механізми PR-діяльності, які не потребують фахової PR-підготовки.

PR- діяльність не передбачає "нав'язування" власних ідей чи поглядів; настирливої пропаганди послуг, застосування хитрощів чи химерних трюків, самореклами (найефективнішим методом впливу є акцентування уваги на проблемі, задля розв'язання якої створена організація), зосередження всіх зусиль тільки на роботі з пресою (хоча співпраця зі ЗМІ - одна з найважливіших складових діяльності організації).

Дитячі та молодіжні громадські організації у PR-діяльності застосовують такі основні канали комунікацій:

1. Інформування через засоби масової інформації (укладання та поширення прес-релізів; прес-конференції, брифінги; прес-тури; участь представників організації в теле- й радіопрограмах, передачах тощо; створення тематичних теле- та радіопрограм, власних рубрик у газетах, забезпечення авторів рубрик ексклюзивною інформацією; "прямі ефіри"; інтерв'ю; написання та розміщення спеціалізованих публікацій; комплексний медіа-супровід надзвичайно важливих подій організації).

2. Лобіювання своїх інтересів в органах влади. Це офіційні та неформальні контакти з владою, спрямовані на ухвалення рішень в інтересах організації (пряме інформування посадовців; особисті офіційні та робочі зустрічі; створення лобістських коаліцій; активна участь у заходах органів влади та місцевого самоврядування; ініціювання громадських звернень, громадських зборів, слухань, місцевих референдумів, масових акцій тощо; посередницькі заходи в узгоджувальних процесах між органами влади та місцевими організованими громадами; залучення посадовців до безпосередньої діяльності організації).

3. Організування власних PR-заходів. Воно полягає у підготовці і проведенні т. зв. спеціальних подій (зустрічі з громадськістю; виставки, презентації, конкурси, фестивалі; церемоніальні події; різноманітні "аукціони"; оприлюднення результатів публічних рейтингів; засідання круглих столів; розважальні, спортивно-масові чи культурно-пізнавальні заходи; теле-, радіомарафони).

4. Загальне інформування цільових аудиторій (виготовлення та поширення власних презентаційно-інформаційних матеріалів, популяризаційних атрибутів; електронні та поштові розсилання за задалегідь укладеними списками; обов'язкове відвідування заходів інших організацій (інституцій), виступи, привітання тощо; створення веб-сайтів і порталів, організація конференцій у мережі Інтернет тощо).

Ефективну реалізацію цих PR-заходів у громадській організації забезпечує PR-менеджер чи прес-секретар. їхні посадові обов'язки, які може виконувати і соціальний педагог, охоплюють:

- поширення всіма можливими каналами інформації щодо місії, політики, функцій, послуг та повсякденної роботи організації;
- збирання і зберігання всіх публікацій, інформативних та ілюстративних матеріалів, що стосуються діяльності організації;
- формування й оновлення бази даних ЗМІ, владних структур та основних цільових аудиторій PR-діяльності організації;
- підтримка зворотного зв'язку з громадськістю, владою та ін.;
- вчасне й активне реагування на небажану (негативну) інформацію, що часом з'являється у цільових аудиторіях, чи запобігання її появи.

Соціальний педагог у ролі PR-менеджера громадської дитячої чи молодіжної організації у змозі забезпечити надійний двосторонній зв'язок

між організацією та громадськістю. Він також може ознайомити членів організації з основними методами організування та здійснення PR-заходів.

Організація та проведення PR-заходів

Ефективність PR-діяльності, як і будь-якого виду діяльності громадської організації, залежить від належного планування. У сфері публік рілейшнз існують свої принципи планування. Технологія PR-діяльності передбачає певний алгоритм:

Крок 1: Визначення проблеми. Чітко сформулювати проблему (наприклад, "Організації важко співпрацювати з посадовцями міських та обласних владних структур").

Крок 2: Формулювання мети. Сформулювати конкретну мету (наприклад, "Необхідно "зламати кригу недовіри" між організацією і владою, налагодити співпрацю з владними структурами у формі ділових партнерських відносин").

Крок 3: Визначення цільової аудиторії. Виявити потенційних партнерів (депутатський корпус обласної та міської рад, керівники міської та обласної держадміністрацій і виконкомів та ін.), шляхи їх зацікавлення у співпраці (наприклад, "у площині діяльності організації цих посадовців найбільше турбують ті чи ті проблеми, і наша організація здатна допомогти владі їх розв'язати").

Крок 4: Визначення комунікаційних каналів. Обрати канали, характерні, звичні для цільової групи (наприклад, застосувати прийоми прямого та непрямого лобіювання; висвітлювати діяльність організації у ЗМІ, які мають вплив на цільову аудиторію).

Крок 5: Реалізація конкретних PR-заходів (публікації, передачі, прес-конференції, спеціальні публічні заходи тощо).

Крок 6: Оцінювання результатів PR-кампанії. Виявити допущені помилки і зробити належні висновки на майбутнє.

Як і будь-який план роботи, PR-план має визначати орієнтовні терміни проведення заходів і відповідальних за їх виконання.

Зусилля організації у сфері публік рілейшнз необхідно спрямовувати переважно на висвітлення діяльності в засобах масової інформації, оскільки вони справляють значний вплив на свідомість людей. Співпраця зі ЗМІ буде ефективною, якщо вона ретельно спланована, систематична і безперервна.

У професійній PR-термінології активна інформаційна співпраця організації з пресою має назву "публісیتی" (publicity) і полягає у спільній зацікавленості сторін: організація зацікавлена у поширенні позитивної інформації про себе, а преса - у новій інформації. Основні форми взаємодії зі ЗМІ охоплюють прес-анонс, прес-реліз, прес-конференцію, брифінг, прес-тур, медіасупровід.

Написання прес-анонсу та прес-релізу

Інформацію про захід чи події, які найближчим часом відбудуться в громадській організації, повідомляють у прес-анонсі. У ньому потрібно чітко зазначити час, місце події, її мету та зміст. Особливу увагу в прес-анонсі слід приділити умовам роботи преси, вказавши організаційно-технічні деталі роботи журналістів (зазвичай наприкінці прес-анонсу). Готовий прес-анонс надсилають до редакцій місцевих ЗМІ, позаштатним кореспондентам всеукраїнських ЗМІ, інформаційним агенціям, до інтернет-порталів, що мають власні "стрічки новин".

Прес-реліз пишуть і розповсюджують тоді, коли виникає нагальна потреба оперативно й широко поінформувати населення через ЗМІ щодо певної події, новини тощо. Типовий прес-реліз складається з таких елементів: заголовок (розлоге речення, що розкриває суть прес-релізу); перший абзац, т. зв. "лідер-абзац" (3-4 речення, які стисло передають основний зміст події); виклад подій (деталі та обставини події подають, починаючи від головних і поступово переходячи до другорядних. Викладати їх потрібно так, щоб редактор за потреби міг скоротити матеріал саме з кінця). Оптимальний обсяг прес-релізу - одна-півтори сторінки, максимальний - дві сторінки. Решту інформації можна викласти у вигляді окремого додатка до прес-релізу.

Прес-конференція

Це спеціальний захід, який проводять для того, щоб поширити важливу інформацію одночасно у багатьох ЗМІ. Фахівці з публік релішнз вважають її сприятливою для розширення та поліпшення контактів з пресою. Уважно спостерігаючи під час прес-конференції за реакціями журналістів, спрямованістю їхніх питань і ставленням до представників організації, можна визначити позицію преси у певній ситуації-і зробити належні висновки щодо подальшої лінії поведінки.

Організація прес-конференції передбачає кілька етапів.

1. Підготовчий етап. Охоплює вибір дати, часу та місця проведення; надсилання запрошень на прес-конференцію за 5-10 днів перед її проведенням; реєстрацію журналістів та інших учасників; підготовку і роздачу прес-пакета (інформаційної добірки матеріалів). Прес-па-кет містить такі матеріали: прес-реліз; факт-лист (одна сторінка відомостей про організацію, її адреса та номери телефонів); ілюстративні та додаткові матеріали.

2. Основний етап. Відбувається у такій послідовності:

- відкриття прес-конференції модератором, який лаконічно окреслює проблему, ознайомлює учасників із регламентом та представляє доповідача. Варто висвітлювати одну-дві (але в жодному разі не більше) основні теми (події, новини); оптимальна кількість доповідачів - одна-дві особи;
- промова доповідача (3-4 хв.), присвячена основним аспектам. Додатково він матиме 30-35 хв. на спілкування із журналістами;
- обговорення доповіді (запитання журналістів та відповіді на них);
- підбиття підсумків модератором.

3. Аналіз результатів (формування банку даних, збір інформації про публікації у пресі за результатами прес-конференції тощо).

Чітка спланованість та поетапність сприяє успішному проведенню й результативності прес-конференції як однієї з найпоширеніших форм взаємодії зі ЗМІ.

Брифінг

До цієї форми взаємодії зі ЗМІ вдаються тоді, коли є потреба в оприлюдненні позиції організації з певного питання. Зазвичай процедура брифінгу не передбачає коментарів, а також журналістських питань і відповідей на них. Доповідає на брифінгу переважно одна особа (представник керівництва організації або працівник, який має повноваження прес-секретаря чи PR-менеджера).

Прес-тур

Це спеціальний захід для журналістів, який поєднує прес-конференцію з відвідуванням певних об'єктів. Скорочений варіант прес-туру - День відкритих дверей. Таку акцію для ЗМІ проводять тоді, коли хочуть ширше ознайомити пресу із завданнями організації, глибше розкрити напрями її діяльності, показати її структуру, щоденну роботу тощо. Більші прес-тури передбачають відвідування кількох об'єктів, можливо, навіть розміщених далеко один від одного.

Media супровід подій

Цей метод взаємодії передбачає запрошення журналістів на круглі столи, акції, здійснювані організацією на спеціальних умовах, які полегшують висвітлення події. Алгоритм підготовки медіасупроводу події у громадській організації охоплює такі етапи:

- 1) складання прес-анонсу і розсилання його цільовим ЗМІ;
- 2) зустрічі з журналістами для їх інформування, надання організаційної допомоги;
- 3) розсилання персональних запрошень;
- 4) підготовка прес-пакета;
- 5) зустріч і реєстрація представників ЗМІ;
- 6) організування інтерв'ю, технічна допомога під час заходу;
- 7) розсилання прес-пакетів у ЗМІ, представники яких не з'явилися на захід;
- 8) моніторинг цільових ЗМІ щодо висвітлення заходу.

У своїй повсякденній діяльності громадським дитячим та молодіжним організаціям необхідно використовувати різні форми взаємодії зі ЗМІ, які нині є найвпливовішим чинником формування свідомості, виконують функції інформування, комунікації, громадської критики і контролю.

Технологія фандрайзингу

в діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій

Крім політичної нестабільності в державі, недосконалості організаційної структури, недостатнього досвіду керування організацією, соціальної пасивності широкого загалу молоді, для більшості дитячих та молодіжних громадських організацій проблемою був і залишається брак коштів. Тому пошук джерел фінансування є основною складовою діяльності сучасних дитячих та молодіжних громадських організацій.

Сутність фандрайзингу

З огляду на актуальність проблеми фінансування сучасні дитячі та молодіжні громадські організації змушені опанувати і здійснювати технологію фандрайзингу - діяльності, спрямованої на пошук фінансів для реалізації неприбуткових (які не мають на меті отримання прибутку) програм і проектів.

Фандрайзинг (англ. fund - ресурси, фінансування, raise - знаходження, збір) - спланована і безперервна діяльність, спрямована на забезпечення організації ресурсами, необхідними для реалізації її статутних завдань.

Фандрайзинг як комплексна система заходів, що забезпечують пошук джерел фінансування діяльності громадських дитячих та молодіжних організацій, має певні завдання та етапи реалізації.

Основними завданнями фандрайзингу є:

- 1) залучення ресурсів для реалізації цільових програм;
- 2) аналіз ефективності діяльності організації;
- 3) накопичення нових ідей для реалізації майбутніх програм;
- 4) підвищення іміджу організації та зміцнення довіри громадськості до неї;
- 5) інформування та просвіта громадськості щодо проблем, які вирішує організація.

Успішність здійснення фандрайзингу залежить від уміння розробляти проекти, програми, налагоджувати контакти з потенційними партнерами, організаціями і фондами, які можуть профінансувати ці проекти. Локальний фандрайзинг - це залучення ресурсів з місцевих джерел (громадськість, місцевий бізнес, місцева влада, фонди і донорські заклади, які представлені в Україні).

Фандрайзинг передбачає кілька етапів.

1. Визначення потреб. На цьому етапі з'ясовують проблеми і потреби організації, формулюють їх актуальність і невідкладність, визначають шляхи подолання проблем, очікувані результати та необхідні витрати (ресурси).

2. Пошук джерел фінансування. Охоплює розроблення стратегії фандрайзингу, аналіз джерел фінансування (донорів), визначення їхнього потенціалу та інтересів, вивчення можливості підтримання ідеї через направлення до обраного фонду листа-запиту.

3. Звернення до донора. Полягає у підготовці і направленні заявки до відповідного фонду.

4. Аналіз результатів. На цьому етапі аналізують та оцінюють здійснену роботу, надсилають подяку донору. З урахуванням отриманого досвіду планують подальшу роботу.

Основними суб'єктами цієї сфери діяльності є пошукачі і донори.

Пошукач (заявник) - приватна особа, група осіб чи неприбуткова організація (така, що не отримує прибутків від своєї діяльності або використовує їх для власного розвитку, не розподіляючи серед замовників у вигляді дивідендів), яка шукає кошти для своєї діяльності, подаючи пропозицію на фінансування проекту потенційному донору - приватній особі чи організації (фонду), яка розглядає пропозиції і надає гроші пошукачам для реалізації певного проекту. Фондами-донора-ми можуть бути різні структури: державні установи різних країн, міжнародні організації, приватні благодійні фонди, комерційні структури, приватні особи та ін.

Розглянувши пропозицію пошукача, донор ухвалює рішення про надання йому гранта - певної суми коштів (послуг чи технічного забезпечення) для виконання конкретної роботи. На відміну від позики їх не потрібно повертати, але надаються вони одноразово. Надання гранта не передбачає особливої діяльності для виконання зобов'язань перед спонсором (реклами). Розрізняють такі види грантів:

- грант для загальної підтримки (забезпечення діяльності, проведення загальної роботи і реалізації намірів організації);
- грант на програми, проекти;
- грант капітальний (на ремонт, купівлю будівель, обладнання тощо);
- частковий грант (донор надає частину коштів, необхідних для реалізації проекту, за умови, що є додаткове джерело фінансування, яке надасть решту коштів).

Фандрайзинг у громадських дитячих та молодіжних організаціях - запорука їх успішного функціонування в сучасних умовах, знаходження різних джерел фінансування своєї діяльності.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДИТЯЧИХ І МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

До найважливіших джерел фінансування, якими користуються громадські організації, належать: бюджетні кошти (центральний та місцевий бюджети), партійні кошти, неурядові кошти (приватні, громадські, закордонні), спонсорські кошти (індивідуальні, підприємства), власні кошти організації (членські внески, господарська діяльність).

Бюджетні кошти

Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" закріплює право дитячих і молодіжних громадських організацій на фінансову підтримку з боку держави і вказує, що Державний та місцеві бюджети повинні передбачати видатки на реалізацію їхніх програм. Органи виконавчої влади і місцевого самоврядування можуть делегувати дитячим і молодіжним громадським організаціям повноваження щодо реалізації відповідних програм (проектів, заходів). У цьому разі вони надають об'єднанням фінансову та матеріальну допомогу і здійснюють контроль за реалізацією повноважень, у т. ч. за цільовим використанням коштів.

Кількість програм громадських дитячих та молодіжних організацій, що частково чи повністю фінансуються на кошти Державного бюджету України, з кожним роком збільшується. З 2003 р. ефективним механізмом розподілу бюджетних коштів є всеукраїнський Конкурс з визначення програм, проектів (заходів), розроблених громадськими організаціями, для виконання яких надаватиметься державна фінансова допомога. Для участі у конкурсі допускаються проекти програм, розроблені та подані громадськими організаціями, які мають всеукраїнський статус, є юридичними особами та зареєстровані в установленому порядку не пізніше ніж за рік до дня закінчення терміну подання заявок на конкурс.

Проект програми має відповідати змісту загальнодержавних програм, бути спрямованим на розв'язання соціальних проблем, забезпечувати ефективність виконання програми, передбачати економічність форм і методів виконання програми, а також очікуваний результат, забезпечувати поєднання бюджетних і позабюджетних коштів; поєднувати ініціативу виконавців програми з їх відповідальністю за виконання та ефективно і цільове використання бюджетних коштів.

Щороку визначається перелік пріоритетних завдань (соціальних проблем), відповідно до яких здійснюватиметься державна підтримка програм громадських організацій.

Для розгляду проектів програм формують конкурсну комісію у складі 15 осіб із представників профільного міністерства, центральних органів виконавчої влади, громадських організацій, народних депутатів України, фахівців, учених. Конкурсна комісія на підставі загальної оцінної відомості та за результатами експертної оцінки проектів програм, а також додаткового

обговорення (у разі потреби) членами конкурсної комісії приймає рішення про визначення переможців конкурсу з рекомендацією про обсяги виділення бюджетних коштів на реалізацію цих проектів програм.

За результатами конкурсу затверджують перелік програм-переможців. У наказі обов'язково зазначають назву програми, найменування громадської організації-виконавця та обсяг коштів державного бюджету, які виділяються на її виконання.

Фінансування дитячих і молодіжних громадських організацій із місцевого бюджету має певні переваги: забезпечує спільну участь місцевих органів виконавчої влади та організацій у розв'язанні соціальних проблем, перерозподіл коштів на користь тих, хто найбільше їх потребує; однак його недоліком є бюрократичні перепони при отриманні коштів.

Партійні кошти

Фінансування молодіжних організацій за рахунок партійних коштів здійснюється переважно під час передвиборчої кампанії. І хоча останнім часом чітко простежується тенденція до формування політичними партіями власної концепції молодіжної політики, у більшості випадків партійні документи не містять як необхідної аргументації, так і чітко окреслених економічних механізмів реалізації ними власної молодіжної політики; здебільшого йдеться про бажання партії предметно зайнятися вихованням молоді та підростаючого покоління, виходячи із власної ідеології. Таке фінансування молодіжних організацій може сприяти широкому партійному ідеологічному впливу на суспільні вікові групи.

Неурядові кошти

Ці кошти можуть надходити із українських, закордонних та міжнародних благодійних фондів - неприбуткових недержавних об'єднань, головною метою яких є здійснення філантропічної (тобто благодійної, освітньої, релігійної) діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій осіб. Їхня діяльність насамперед пов'язана з наданням грантів на благодійну або громадську діяльність. Громадська організація подає заявку - письмове звернення з проханням про виділення гранту. Однак фінансування діяльності громадських організацій благодійними фондами має певні обмеження:

- більшість фондів обмежують свою діяльність певними частинами світу, регіонами, країнами, областями або районами. Це може стосуватися і місця проведення роботи, і місця розташування організації, що виконує проект;

- здебільшого благодійний фонд фінансує проекти певної обмеженої тематики;

- фонди часто обмежують типи робіт (заходів), які вони готові фінансувати, як то: поїздки, придбання обладнання, послуги консультантів, зарплата персоналу, капітальне будівництво.

Крім оголошених фондом обмежень, громадська організація повинна вивчити: які організації вже отримали підтримку від даного фонду; у якій формі була надана підтримка; назви проектів, на які були виділені гранти. Тому таке фінансування може бути допомогою тільки на короткий проміжок часу; воно нестабільне, створює обмеження, бо виділяється на окремі статті, не фінансує проект на 100%.

Спонсорські кошти

Вони мають бути основним джерелом фінансування громадських організацій, але досі не розроблено законодавчу базу, яка б спонукала підприємства займатися такою благодійною діяльністю. Чинне законодавство має багато недоречностей щодо цього питання і потребує ґрунтовного доопрацювання. Та загалом в Україні склалася сприятлива соціально-економічна ситуація для благодійної діяльності. З кожним роком збільшується кількість суб'єктів підприємництва, які жертвують кошти. У більшості випадків об'єктами благочинності є окремі акції, меншою мірою - окремі особи чи організації. Серед пріоритетних сфер інвестування у благочинність - допомога інвалідам та дітям з малозабезпечених сімей, охорона здоров'я та довкілля, надання допомоги обдарованим дітям.

Власні кошти

До цього джерела фінансування належать членські внески, господарська діяльність. Членські внески становлять невелику частину в джерелах фінансових ресурсів, а господарська діяльність не повинна бути метою громадських організацій і не може бути сконцентрована на комерційній діяльності, бо це не є завданням таких організацій. Однак у сучасних умовах дедалі більше молодіжних організацій прагнуть створити комерційні структури і отримувати від них додаткове фінансування.

Громадські дитячі та молодіжні організації України можуть отримувати фінансування з різних джерел, що є незаперечною перевагою для їх успішного функціонування в сучасних умовах.